

Aristotelica Hispalensia

Von Charles H. Lohr, S. J.

Für die Geschichte des lateinischen Aristotelismus sind zwei Handschriftensammlungen in Sevilla von großer Bedeutung: die der Biblioteca Colombina und die der Biblioteca Universitaria. Für beide Bibliotheken fehlt bisher ein gedruckter Katalog. Die folgenden Notizen sollen diese Lücke für die Aristotelica füllen.

Die Hss der Colombina sind unter dem Gesichtspunkt ihrer Herkunft in zwei Klassen geteilt: die Sección Capitular (Regale 82–85) und die Sección Colombina (Regale 5–7). In der Sección Capitular finden sich die Hss des Domkapitels. Sie enthält nicht nur viele mittelalterliche theologische, philosophische und kanonistische Werke, sondern auch beträchtliche Materialbestände zur mittelalterlichen und neuzeitlichen Geschichte der Stadt Sevilla und ihrer Kathedrale. – Die Sección Colombina besteht aus der berühmten Büchersammlung des Fernando Colón (1488–1539), des zweiten Sohnes des Entdeckers von Amerika. In der Absicht, Sevilla zu einem geistigen Zentrum für Spanien zu machen, interessierte er sich weniger für kostbare illuminierte Handschriften als für wissenschaftliche Werke. Auf der Suche nach Handschriften und gedruckten Büchern bereiste er ganz Europa. Der Grundstock seiner Bibliothek – etwa 4 200 Bände – wurde in den Jahren 1509–1529 zusammengestellt. In den folgenden sieben Jahren aber entfaltete er eine ungeheure Sammlertätigkeit. Auf ausgedehnten Reisen, die ihn nach Rom, durch Norditalien, Deutschland, die Niederlande, Frankreich und Spanien (1530–31) und wiederum durch Südfrankreich und Spanien (1535–36) führten, erwarb er etwa 11 000 zusätzliche Bände, so daß seine Bibliothek bei seinem Tode 15 381 Bücher umfaßte. Die Sammlung wurde i. J. 1553 an das Domkapitel übergeben. Die Vergänglichkeit alles Irdischen mußte aber die Bibliothek erfahren: Im Laufe der Zeit ist weit mehr als die Hälfte ihrer Schätze verlorengegangen¹.

Die zweite Sevillaner Sammlung in der Biblioteca Universitaria enthält sehr wenig mittelalterliches Material, ist aber für die Anfänge der Neuzeit sehr wichtig. Diese Sammlung basiert auf den alten Bibliotheken des Colegio mayor de Santa Maria de Jesús und der Casa profesa des Jesuitenordens². Sie umfaßt eine große Anzahl scholastischer Schriften, insbesondere Aristoteleskommentare von Jesuitenautoren des 17. und 18. Jh.

Vor kurzem konnte ich bei einem Besuch in Sevilla die Hss, welche die vor dem Jahre 1650 geschriebenen Aristotelesübersetzungen und -kommentare enthalten, einsehen. Ihre Beschreibungen lege ich hiermit vor. Wo Hss von Aristotelesübersetzungen in den Aristoteles latinus aufgenommen sind, habe ich mich auf eine nur sehr

¹ Biblioteca Colombina: Catálogo de sus libros impresos (Sevilla–Madrid 1888–1948) 7 Bde., III² (Sevilla 1952); *M. Ruffini*, Fernando Colombo e i libri italiani di Siviglia (Turin 1960); *G. Beaujouan*, Fernand Colomb et l'Europe intellectuelle de son temps: Journal des savants (1960) 145–159 (Lit.); *ders.*, Manuscrits scientifiques médiévaux de la Bibliothèque Colombine de Séville, Actes du XIème Congrès international d'histoire des sciences, Ithaca 26. VIII. 1962 – 2. IX. 1962 (Paris 1964) 631–634.

² *J. Tamayo y Francisco* u. *J. Ysasmendi*, Catálogo de incunables de la Biblioteca Universitaria (Sevilla 1967).

summarische Inhaltsangabe beschränkt³. Die Renaissance-Übersetzungen sowie sämtliche Aristoteleskommentare⁴ sind vollständig beschrieben. Wo mir Aristoteles nicht betreffende Inhalte einer Hs dennoch von Bedeutung für die Entwicklung des Aristotelismus zu sein schienen, habe ich eine vollständige Beschreibung der Handschrift gegeben⁵.

Herrn Domkapitular Don Francisco Alvarez Seisdedos, Direktor der Biblioteca Colombina, möchte ich für seine Hilfsbereitschaft und sein Entgegenkommen während meines Besuches, Herrn Professor John E. Murdoch, Harvard University/USA, und Herrn Professor Vladimir Richter, Innsbruck, für wertvolle Hinweise hinsichtlich verschiedener Handschriften der Colombina danken.

Biblioteca Colombina, Sección Colombina

Bibl. Colombina, 5 – 1 – 13 (XIV; f. 84^v: A. D. 1392) 186 ff.;

f. 44–48, 142–146, 178 vacant; chart.

1 (f. 1^r–43^v) GUALTERUS DE BURLEY, *Dubia super librum Physicorum. Inc*: Dubitatio est: Utrum magis universalia sint nobis prius nota . . . Cf. Lohr XXIV 180 f. et Oxford, Magdalen Coll. MS 16 (XV) f. 1–6.

Inc. Dubitatio est: Utrum magis universalia sint nobis prius nota? Videtur quod non, quia per Philosophum secundo Posteriorum particularia sunt nobis prius nota, non ergo magis universalia. Item per Philosophum hic in primo Physicorum . . .

– (*dub.* 2) Dubitatur: Quomodo et per quid totum distinguatur ab omnibus partibus simul sumptis?

– (II) Dubium est: Utrum aliquae formae artificiales habeant in se principium motus et quietis?

– (III) Circa naturam motus . . .

– (IV) Circa quartum librum quaero aliqua dubia, primo circa quantitatem loci, secundo circa immobilitatem. Circa quantitatem loci quaero: Utrum locus sit ultimum corporis continentis?

– (V) Quaeritur: Utrum instans aliquid maneat in toto tempore?

– (VI) Circa librum sextum quaero tria: Utrum continuum componitur ex indivisibilibus?

Expl: (f. 40^v) Explicunt dubia Gualterii. Deo gratias.

– (VII) Super septimum: Utrum quidquid est praeter Deum habeat principium sui esse?

Expl: (f. 42^v) ergo ad invicem applicatae sunt aequales.

– Dubium Gualterii omissum: An ad continuitatem motus requiritur unitas numerabilis motus?

Expl: duo ultima contrariorum.

2 (f. 49^r–84^v) <PSEUDO->JOHANNES DE PARISIUS <JACOBUS DE BLANCHIS DE ALEXANDRIA>. *Compendium super librum Physicorum. Inc*: Naturalis philosophiae principales partes . . . / . . . aliqua bene dicta gratias postulet scientiae largitori qui est Christus benedictus in saecula saeculorum. Amen. Explicit 23 die julii A. D. 1392. Deo gratias. Cf. Lohr XXVI 136–8.

³ Vgl. Aristoteles latinus, Codices II (Cambridge 1955) 827–832 (abgekürzt: AL).

⁴ Verwiesen wird auf C. H. Lohr, *Medieval Latin Aristotle Commentaries*: Trad. Bd. 23 (1967) 313–413, Bd. 24 (1968) 149–245, Bd. 26 (1970) 135–216, Bd. 27 (1971) 251–351, Bd. 28 (1972) 281–381, Bd. 29 (1973) 93–197, Bd. 30 (1974) 119–144 (abgekürzt: Lohr).

⁵ Verwiesen wird auf L. Thorndike u. P. Kibre, *A Catalogue of Incipits of Mediaeval Scientific Writings in Latin* (London 1963) (abgekürzt: TK).

3 (f. 85^r-86^v) THOMAS AQUINAS, *De natura accidentis. Inc: Quia omnis nostra cognitio . . .* Ed: R. M. Spiazzi, *Thomae Aquinatis opuscula philosophica* (Torino-Roma 1954) 171-4.

4 (f. 87^r-109^v) GUALTERUS DE BURLEY, *Tractatus de activitatibus qualitatum sensibilium* (*De comparatione specierum*). Inc: In prima quaestione quarti Sententiarum . . . Cf. J. A. Weisheipl, 'Repertorium Mertonense', *Mediaeval Studies* 31 (1969) 174-224 spec. 204.

5 (f. 110^r-134^v) GUALTERUS DE BURLEY, *Tractatus de causa intrinseca intensiois et remissionis formarum. Inc: In hoc tractatu secundo intendo perscrutari . . .* Cf. Weisheipl, *art. cit.* 205.

6 (f. 135^r-141^v) ANON. Inc: Quaerebantur duae quaestiones circa mensuras rerum de novo in esse productorum . . .

7 (f. 147^r-148^r) THOMAS AQUINAS, *De motu cordis. Inc: Quia omne quod movetur . . .* Ed: R. M. Spiazzi, *Thomae Aquinatis opuscula philosophica* (Torino-Roma 1954) 165-8.

8 (f. 148^r-150^r) THOMAS AQUINAS, *De principiis naturae. Inc: Quoniam quoddam potest esse . . .* Ed: Spiazzi, *op. cit.* 121-8.

9 (f. 150^r-151^v) THOMAS AQUINAS, *De occultis operationibus naturae. Inc: Quoniam in quibusdam . . .* Ed: Spiazzi, *op. cit.* 159-62.

10 (f. 151^v) ANON., *De pluviis*.

11 (f. 152^r-172^r) ALBERTUS (DE ORLAMUNDE) de ordine praedicatorum, *Abbreviatio philosophiae. Inc: Philosophia dividitur in tres partes . . .*, - (V) Sicut dicit Damasceus . . . / . . . gratia desistente. Cf. Lohr XXIII 346.

12 (f. 173^r-176^v) ANON., *Tractatus de sensu communi et aliis potentiis animae. Inc: Quaeritur de sensu communi et primo quaeritur: Quid sit necessitas ponendi sensum communem . . .*

13 (f. 176^v-177^v) (ANON., *De unitate*). Inc: Unitas est id quo res una dicitur . . . Cf. P. Correns, *Die dem Boethius fälschlich zugeschriebene Abhandlung des Dominicus Gundisalvi De unitate* (Beiträge z. Gesch. d. Philos. des Mittelalters 1, 1; Münster 1891).

14 (f. 179^r-186^r) THOMAS AQUINAS, *De ente et essentia. Inc: Quia parvus error . . .* Ed: R. M. Spiazzi, *Thomae Aquinatis opuscula philosophica* (Torino-Roma 1954) 5-18.

Bibl. Colombina, 5 - 1 - 19 (XV) 123 ff.

1 (f. 1-123) JOHANNES DE MABRE (CANONICUS). *Quaestiones super libros Physicorum. Inc: Utrum substantia finita in suo conceptu . . .*, - (*q. ult.*) Utrum repugnet enti permanenti fuisse ab aeterno? . . . / . . . quae non potest sequi ex priori. Credo quod illa ultima quaestio non sit de doctore. Cf. Lohr XXVI 183 f.

Bibl. Colombina, 5 - 2 - 37 (XVI).

1. ARISTOTELE, *Metaura* (ital.).

2. TOMASO D'AQUINO, *Metaura chios(a)ta* (ital.). Inc: Poscia que Aristotele . . . Cf. Lohr XXIX 166 f.

Bibl. Colombina, 5 - 2 - 40 (XIV) 102 ff.

1 (f. 1^r-65^v) ROBERTUS DE KILWARDBY, *De ortu scientiarum. Inc: Scientiarum autem est divina . . .* Cf. TK 1404.

2 (f. 67^r-102^v) ROGERUS BACON, *Summula super totam logicam. Inc: Introductio est brevis et apta demonstratio . . .* / . . . quod sit falsa. Explicit summula Rotgerii Baconis super totam logicam. Cf. Lohr XXIX 117.

Bibl. Colombina, 5 - 2 - 41 (XIV) 163 ff.; perg.

1 (f. 3^r-35^v) GUALTERUS DE BURLEY, *Expositio super Porphyrium. Inc: (prooem.) Quoniam de dictis in logica . . .*, - (*Porph.*) Cum sit necessarium - Iste liber qui est

primus in ordine doctrinae . . . / . . . secundum magis et minus . . . Explicit expositio Burley super Porphyrium. Cf. Lohr XXIV 174.

2 (f. 36^r-118^v) ROBERTUS DE ALYNGTON, *Liber Praedicamentorum. Inc:* Quoniam logica ad omnium scientiarum principia . . . / . . . pro literali sententia huius libri. Explicit liber praedicamentorum secundum magistrum Renondum Alyatum. Cf. Lohr XXIX 96 f.

3 (f. 119^r) Arbor porphyriana.

4 (f. 120^r-163^v) GUILLELMUS MILVERLEY, *Compilatio super VI Principia. Inc:* Forma est - Intentio auctoris in hoc libello est diffusius tractare . . . / . . . et meis doctoribus in saecula saeculorum. Amen. Cf. Lohr XXIV 203.

Bibl. Colombina, 5 - 2 - 50 (XV).

f. 2^r-20^v. LEONARDUS BRUNI, *Isagogicon. Inc:* Sicut vivendi Galeotte . . . / . . . virtutes exerceamus. Cf. Lohr XXVII 317 f.

Bibl. Colombina, 5 - 3 - 13 (XV) 88 ff.

f. 52^r-63^v. ARISTOTELES, *Oeconomica* (tr. LEONARDUS BRUNI). *Inc:* (prooem.) Pretiosa sunt interdum . . ., - (text.) Res familiaris . . .

f. 63^v-88^r. LEONARDUS BRUNI, *In libros Oeconomicorum. Inc:* Diximus supra in prooemio . . . / . . . quod antecessit in littera. Cf. Lohr XXVII 318 f.

Bibl. Colombina, 5 - 3 - 14 (XV) 61 ff.

1 (f. 1^r-31^v) NICOLAUS DE LYRA, *Quaestio contra Iudaeos*. Cf. F. Stegmüller, *Repertorium Biblicum IV* (Madrid 1954) 92 no. 5982.

2 (f. 32^r-49^r) ANON., *Libellus de divite Christiano*.

3 (f. 49^v-59^r) GUALTERUS DE BURLEY, *Expositio in IV libros Meteororum. Inc:* In isto libro qui liber Meteororum intitulatur Aristoteles dat . . . / . . . principio motus. Cf. Lohr XXIV 182.

4 (f. 60^r-61^r) THOMAS AQUINAS, *De occultis operationibus naturae. Inc:* Quoniam in quibusdam . . . *Ed:* R. M. Spiazzi, *Thomae Aquinatis opuscula philosophica* (Torino-Roma 1954) 159-62.

Bibl. Colombina, 5 - 4 - 18 (XV).

1 (f. 1^r-136^v) HIEREMIAS DE MONTAGNONE, *Compendium moralium notabilium. Inc:* Utilimum et quasi necessarium . . . Cf. Lohr XXIV 239.

Bibl. Colombina, 5 - 6 - 14 (XIII/XIV) I + 164 ff.; perg.

f. 4^r-13^r. <PETRUS HISPANUS>, *Tractatus de <morte et vitae et> longitudine et brevitate vitae. Inc:* Tractatus iste dividitur in tres libros et unusquisque liber in plurima capitula. Quoniam rerum viventium esse . . . / . . . gratiarum actio per saecula infinita. Amen. Cf. Lohr XXVIII 360 f.

f. 77^r-88^r. <NICOLAUS PERIPATETICUS, *Quaestiones*>. *Inc:* Quoniam terra sphaerica est . . . / . . . vinum potatum ab alio. *Ed:* S. Wielgus, 'Quaestiones Nicolai Peripatetici', *Mediaevalia philosophica Polonorum* 17 (1973) 57-155 spec. 79-146. Cf. Lohr XXVIII 300.

De hoc codice cf. *AL* no. 1181; M.-Th. d'Alverny, 'Avicenna latinus', *Archives d'histoire doctrinale et littéraire du moyen âge* 35 (1968) spec. 303-6; Wielgus, *art. cit.* 66 f.

Bibl. Colombina, 7 - 2 - 15 (XV).

f. 134^r-168^r. ANON., *Flores Aristotelis. Inc:* Cum omne nostrum appetitum . . . - Auctoritates primi Metaphysicae. Omnes homines . . . / . . . Et sic est finis floris(!) parvorum collecta a fratre Johanne de Fonte O. M. *Ed:* J. Hamesse, *Auctoritates Aristotelis* . . . (Louvain 1974).

Bibl. Colombina, 7 - 2 - 19 (A. D. 1428) 186 ff.

1 (f. 1^r-69^r) ALBERTUS (DE SAXONIA), *Quaestiones super veterem artem. Inc: (mut. in Porpb., q. 1) sine formidine . . .* Cf. Lohr XXIII 348 f.

Inc: (q. 2) Utrum universale sit proprium subiectum huius scientiae?

- (*q. ult.*) Utrum definitio accidentis sit bona in qua dicitur: Accidens est quod adest vel abest subiecto praeter subiecti corruptionem?

Expl: ad ultimum quid sit dicendum patet per secundam expositionem praedictae divisionis. Nihil plus in praesenti quaestione. Deo gratias et beatae Mariae virgini. Expliciunt quaestiones Alberti super librum Porphyrii.

- (*Praed.*) Circa librum Praedicamentorum quaeritur: Utrum idem sit terminus univocus et aequivocus? Et arguitur quod non. Repugnantia non sunt simul . . .

- (*q. 2*) Utrum praedicamenta, non computando aequivocantiam in significando contra se invicem, sint decem et non plura nec pauciora?

- (*q. ult.*) Utrum sint quattuor genera oppositionum et non plura, scilicet oppositio relativa, oppositio privativa, oppositio contraria et oppositio contradictoria?

Expl: nam soluta est per ultimam conclusionem. Et sic quaestio terminatur. Deo gratias et beatae Mariae. Expliciunt quaestiones super Praedicamenta Aristotelis.

- (*Perib.*) Circa librum Perihermenias quaeritur: Utrum interpretatio, prout est rei per nomina explicatio, sit possibilis? Et arguitur primo quod non. Impositio nominum non est possibilis . . .

- (*q. 2*) Utrum omnis terminus sit significativus?

- (*q. ult.*) Utrum divisio in modalibus debeat sumi penes hoc quod negatio proponit modo?

Expl: vadunt viis suis. Expliciunt quaestiones magistri Alberti. Deo gratias et genetrici eius matri. Scriptus et completus fuit liber iste vespera sancti Johannis Baptistae in studio Darocae anno a nativitate Domini 1428.

2 (f. 70^r-156^v) (GUILLELMUS DE OCKHAM dub., *Summulae in libris Physicorum*).

Inc: Studiosissime saepiusque rogatus a literatis quamplurimis . . . / . . . quoniam est causa omnium causarum ab aliquo non causata ut asseritur ab Averro. Deus et virgo sanctissima Maria mater eius laudetur et glorificatur per infinita saecula saeculorum. Amen. Scriptus et finitus fuit liber iste vespera sancti Jacobi in studio Darocae anno de nativitate Domini 1428.

3 (f. 158^r-186^v) ANON., *Tractatus de logica. Inc: Terminus est ratiocinativus (?) per se . . . / . . . a fideli.*

Bibl. Colombina, 7 - 3 - 12 (A. D. 1428) 144 ff.

1 (f. 1-144) ARISTOTELES, *Ethica* (tr. LEONARDUS BRUNI). *Inc: (ep. ded.) Non novum esse constat . . . , - (praef.) Aristotelis Ethicorum libros Latinos facere . . . , - (text.) Omnis ars omnisque doctrina . . . / . . . legibus et moribus.*

Bibl. Colombina, 7 - 3 - 31 (XIII/XIV) 159 ff.

1 (f. 1^r-57^v) ARISTOTELES LATINUS, *Topica*; 2 (f. 58^r-78^v) *Elenchi*; 3 (f. 79^r-128^r) *Priora*; 4 (f. 129^r-158^v) *Posteriora* (expl. mut.). Cf. AL no. 1182.

Bibl. Colombina, 7 - 3 - 34 (XV) 128 ff.

1 (f. 1-128) ARISTOTELES, *Politica* (tr. LEONARDUS BRUNI). *Inc: (ep.) Libros Politicorum multis a me . . . , - (praef.) Inter moralis disciplinae praecepta . . . , - (text.) Quoniam videmus omnem civitatem . . .*

Bibl. Colombina, 7 - 3 - 40 (A. D. 1302).

(PHILIPPUS DE VITRIACO dub.), *Compendium philosophiae. Inc: Cum omne desiderii compos . . .* Cf. Lohr XXVIII 381 f.

Bibl. Colombina, 7 - 4 - 4 (XV).

f. 144^r-149^r. ANON., *Summa libri Ethicorum*. *Inc: Liber igitur Ethicorum Aristotelis continet decem partiales libros. In primo autem determinat de ultimo fine et ultima perfectione . . . / . . . aliquoties declarat.*

Bibl. Colombina, 7 - 4 - 16 (XV).

f. 145^r-146^v, 154^r-156^v. ARISTOTELES, *Oeconomica* (tr. LEONARDUS BRUNI). *Inc: (prooem.)* Pretiosa sunt interdum . . . , - (*text.*) Res familiaris . . .

f. 146^v-154^r, 156^{r-v}. LEONARDUS BRUNI, *In libros Oeconomicorum*. *Inc: Diximus supra . . . / . . . quod antecessit in littera. Cf. Lohr XXVII 318 f.*

Bibl. Colombina, 7 - 4 - 22 (XV).

1 (f. 1^r-110^r) ARISTOTELES, *Ethica* (tr. LEONARDUS BRUNI). *Inc: (ep. ded.)* Non novum esse constat . . . , - (*praef.*) Aristotelis Ethicorum libros latinos facere . . . , - (*text.*) Omnis ars omnisque doctrina . . .

2 (f. 111^r-130^r) HERMANNUS ALEMANNUS, *Summa Alexandrinorum*. *Inc: Omnis ars et omnis incessus et omnis sollicitudo . . . Cf. AL no. 1183.*

Bibl. Colombina, 7 - 5 - 13 (XV) 102 ff.

1 (f. 1-102) ARISTOTELES, *Ethica* (tr. LEONARDUS BRUNI). *Inc: (ep. ded.)* Non novum esse constat . . . , - (*praef.*) Aristotelis Ethicorum libros latinos facere . . . , - (*text.*) Omnis ars omnisque doctrina . . .

Bibl. Colombina, 7 - 5 - 14 (XIV) 187 ff.

1 f. 1-187) ARISTOTELES LATINUS, *Ethica*.

2 (f. 1-187 binis columnis circa textum Aristotelis) GERARDUS ODONIS, *Sententia super librum Ethicorum*. *Inc: (prol.)* Quid sit virtus scrutamur . . . , - (*text.*) Omnis ars - Huic libro praemittitur . . . / . . . ubi incipit liber Politicorum. Explicit sententia et expositio cum quaestionibus super librum Ethicorum Aristotelis edita a reverendo patre Geraldo Odonis magistro in theologia et ordinis fratrum minorum generali ministro. Deo gratias. Cf. AL no. 1184; Lohr XXIV 164.

Bibl. Colombina, 7 - 6 - 2 (XIII-XV) 245 ff.

1 (f. 2^r-32^v) PROCLUS, *Propositiones* (Elementatio theologica, tr. G. DE MOERBEKE). *Inc: Omnis multitudo participat aequaliter uno. Si enim nullatenus participat . . . Ed: C. Vansteenkiste, 'Procli Elementatio theologica translata a Guilelmo de Moerbeke (textus ineditus)', Tijdschrift voor Philosophie 13 (1951) 263-302, 491-531.*

2 (f. 33^r-44^r) ANON., *Liber de radiis visualibus*. *Inc: Visualis radius ab oculo . . . / . . . per aequalia dividitur. Cf. A. A. Björnbo, 'Die mathematischen S. Marcohandschriften in Florenz', Bibliotheca mathematica 3. Folge, 12 (1912) spec. 208 no. 6; TK 1703.*

3 (f. 44^v-55^r) ANON., *Liber de linea visuali* (EUCLIDES, *Optica* cum Aimari glosulis). *Inc: Nullum visorum simul . . . , - (gloss.)* Ponatur ab oculo . . . / . . . trahatur recta in ipsa. - (*gloss.*) patebit si consideraveris. Nota quod 63 theorematum continentur in isto libro. Age, Aimare, gratias Deo, quod hoc opus sic glosulasti sub magistro Johanne de Beammont. Explicit. Cf. Oxford, Corpus Christi College, MS 283 (XIII) f. 162-(165).

4 (f. 55^v-64^r) ANON., *Liber de speculis comburentibus* (EUCLIDES, *Catoptrica*). *Inc: Visum rectum esse cuius media . . . / . . . stupa posita accenditur. Cf. Euclidis opera omnia VII (ed. J. L. Heiberg; Leipzig 1895) L-LV; A. A. Björnbo, 'Die mathematischen S. Marcohandschriften zu Florenz', Bibliotheca mathematica 3. Folge, 4 (1903) spec. 242 no. 2; 12 (1912) spec. 208 no. 7; id., 'Die mittelalterlichen lateinischen Übersetzungen aus dem Griechischen auf dem Gebiete der mathematischen Wissenschaften', Archiv für die Geschichte der Naturwissenschaften und der Technik 1 (1909) 385-94 spec. 390 no. 14; A. A. Björnbo et S. Vogl, *Alkindi, Tidenus und Pseudo-Euklid: drei optische Werke* (Abh. z. Gesch. der mathematischen Wissenschaften 26, 3; Leipzig-Berlin 1912) 124; TK 1704.*

5 (f. 64^v–120^v) PTOLOMAEUS, *Centiloquium*. Inc: Scientia stellarum ex te et illis . . . Cf. F. J. Carmody, *Arabic Astronomical and Astrological Sciences in Latin Translation* (Berkeley 1955) 16–17.

6 (f. 121^r–141^r) ANON., *Astrolabium*. Inc: Scito quod astrolabium sit nomen graecum . . . / . . . ad rectam planitiem.

7 (f. 141^v–162^r) ALKINDI, *Liber de diversitate aspectuum*. Inc: Oportet postquam optamus complere artes . . . / . . . quod demonstrare voluimus. Ed: A. A. Björnbo et S. Vogl, *Alkindi, Tideus und Pseudo-Euklid: drei optische Werke* (Abh. z. Gesch. der mathematischen Wissenschaften 26, 3; Leipzig–Berlin 1912) 3–41.

8 (f. 162^v–163^v) (ALFARABI), *De ortu scientiarum*. Inc: Scias nihil (esse) nisi substantiam et accidens et creatorem . . . Ed: C. Baeumker, *Alfarabi über den Ursprung der Wissenschaften* (Beiträge z. Gesch. d. Philos. des Mittelalters 19, 3; Münster 1916) 17–24.

9 (f. 163^v–167^r) (THOMAS AQUINAS, *De ente et essentia*). Inc: Quia parvus error . . . Ed: R. M. Spiazzi, *Thomae Aquinatis opuscula philosophica* (Torino-Roma 1954) 5–18.

10 (f. 167^r–168^r) ANON., *Liber expositionum vocabulorum*. Inc: Proposui in hoc opusculo expositiones quorundam nominum quibus utuntur astronomi . . .

11 (f. 168^r–168^v) ANON., Inc: Si societatis copula omnium hominum vis praescire si bona vel mala . . . / . . . voluntatis magnae oculis iucundis.

12 (f. 169^r–189^r) AVERROES, *Commentum super librum Posteriorum*.

13 (f. 190^r–195^v) ARISTOTELES LATINUS, *De coloribus*; 14 (f. 195^r–197^v) *De bona fortuna*; 15 (f. 198^r–201^r) *De lineis indivisibilibus*; 16 (f. 201^r–202^v) *De inundatione Nili*.

17 (f. 203^r–209^r) ANON., *Summa de anima* (Cont: definitio; potentiae, potentia vegetalis, sensibilis, rationalis; de intellectu separabili, possibili, practico). Inc: Anima (est) actus primus corporis physici potentia vitam habentis. Cum dicitur actus exprimitur genus animae. Ipsa enim est substantia. Sed substantia . . . / . . . revocat eas ab errore ad rectitudinem. Explicit summa de anima. Cf. Richardus de Lavenham, *Parvus tractatus de anima* (Lohr XXVIII 394).

18 (f. 209^r–209^v) ARISTOTELES LATINUS, *De differentia spiritus et animae*; 19 (f. 209^v–210^v) *Ethica ad Eudemum* (VII c. 15).

20 (f. 210^v–213^v) ANON., Inc: Magna dubitatio est apud naturales: Utrum stellae habeant dominium artandi liberum arbitrium . . .

21 (f. 214^r–218^r) *Liber introductorius in artem logicae demonstrationis, collectus a Mabometh discipulo Alchindi philosophi* (ex epistolis Fratrum sincerorum). Inc: In nomine piissimi et misericordissimi Dei. Postquam iam locuti sumus . . . Ed: A. Nagy, *Die philosophischen Abhandlungen des Jaqūb ben Ishāq al-Kindī* (Beiträge z. Gesch. d. Philos. des Mittelalters 2, 5; Münster 1897) 41–64. Cf. H. G. Farmer, 'Who was the Author of the Liber introductorius', *Journal of the Royal Asiatic Society* (1934) 553–6.

22 (f. 218^r–220^v) ALPHARABIUS, *De intellectu et intellecto*. Inc: Dixit Alfarabius nomen intellectus multis modis dicitur . . . Ed: E. Gilson, 'Les Sources gréco-arabes de l'Augustinisme avicennisant', *Archives d'histoire doctrinale et littéraire du moyen âge* 4 (1929) 5–149 spec. 115–126.

23 (f. 220^v–223^r) ARISTOTELES LATINUS, *De motu animalium*; 24 (f. 223^r–225^v) *Liber de morte Aristotelis sive de pomo*; 25 (f. 225^v) *Secretum secretorum* (fragm.).

26 (f. 226^r–244^v) ANON., Inc: Oculus videt id est recipit formam visibilem, sed anima . . .

27 (f. 244^v–245^v) tabula locorum selectorum ad codicem referens manu s. XV.

De hoc codice cf. *AL* no. 1185.

Bibl. Colombina, 7 - 6 - 12 (XVI; f. 44v: A. D. 1505) 102 ff.;
f. 41-44r, 59 vacant.

1 (f. 2r-40v) JACOBUS ALMAIN, *Reportata physicalia. Inc: (In Physicam pro-oemium) Ad philosophiam quam divinarum humanarumque rerum cognitionem . . .*, - (I) Circa primum librum Physicorum occurrunt multae difficultates. Prima . . . / . . . finis primi Physicorum magistri Jacobi Almain. - (III) Circa tertium librum Physicorum occurrunt multae difficultates . . .

2 (f. 44v-58r) JOHANNES LAGRENUS, *Reportata physicalia enucleata Parisius in collegio card. Monachi die sexta octobris 1505. Inc: (I) circa primum Physicorum. Priusquam ad Aristotelis litteram accedamus opere pretium videtur . . .*

3 (f. 60r-66v) SYMPHORIANUS CHAMPERTUS, *In libellum quem nuper Jacobus Faber edidit in libros De anima introductionem intitulatum commentarium. Inc: Anima est actus primus - Commentum: Anima (ut Nonio Marcello placet) est qua vivimus . . . / . . . quam intelligere dicitur. Finis.*

4 (f. 67r-73v) SEBASTIANUS AB AQUILA, *Quaestio medicinalis de sanguine.*

5 (f. 74r-80r) JOHANNES FALCO, *Quaestio medicinalis in Montepessulano de somniis.*

6 (f. 80r-82v) ANON., *Discordantiae canonum Avicennae.*

7 (f. 82v-97v) ANON., *Aliae contradictiones in dictis aphorismatum Hippocratis.*

Bibl. Colombina, 7 - 6 - 13 (XIV) 157 ff.

1 (f. 1r-98r) PETRUS AUREOLUS, *Compendium litterale totius divinae scripturae.* Cf. F. Stegmüller, *Repertorium biblicum IV* (Madrid 1954) 233 no. 6422.

2 (f. 99r-122r) THOMAS AQUINAS, *De perfectione iustitiae. Inc: Quoniam quidam ignari . . . Ed: R. M. Spiazzi, Thomae Aquinatis opuscula theologica* (Torino-Roma 1954) II 115-53.

3 (f. 123r-157r) ALBERTUS (DE ORLAMUNDE), *Philosophia. Inc: Philosophia dividitur in partes tres . . .*, - (V) Hic secundum ordinem tractatus . . . / . . . principium sit operabilem. Et haec de anima et potentiis ipsius ad praesens dicta sufficient. Explicit tractatus de anima et potentiis ipsius quae philosophia fratris Alberti dicitur. Cf. Lohr XXIII 346-8.

Bibl. Colombina, 7 - 6 - 17 (XV) 72 ff.

1 (f. 1-72) JOHANNES SCHARPE, *Quaestiones circa VIII libros Physicorum. Inc: Utrum tantum tria sint intrinseca rerum naturalium principia . . . / . . . disputare consueverant. Et sic est finis. Laus Deo. Explicunt quaestiones magistri Johannis Serps sacrae theologiae doctoris circa VIII libros Physicorum. Amen.* Cf. Lohr XXVII 279.

Bibl. Colombina, 7 - 6 - 28 (XV) 133 ff.

1 (f. 2r-125r) GUIDO ARIMINENSIS, *Sententia libri Ethicorum. Inc: Incipit Sententia libri Ethicorum Aristotelis facta per venerabilem virum fratrem Guidonem Ariminensem O. P. Universis moralem philosophiam . . .*, - Quoniam homo naturaliter . . . / . . . integra et perfecta. Explicit de virtutibus summa secundum sententiam Aristotelis. (f. 126r-133r) tabula. Cf. Lohr XXIV 191 f.

Bibl. Colombina, 7 - 6 - 30 (XV) ff. 1 + 2 - 79 + 1;

f. 43 vacat; chart.; mm. 285 × 215 (211 × 148); binis columnis; una manu negligenter exaratus; in marginibus divisiones et notabilia.

1 (f. 2r-79v) NICOLAUS ORESME, *Quaestiones super VII libros Physicorum. Inc: Circa librum Physicorum quaeritur primo: Utrum cognitio unius rei faciat ad cognitionem alterius . . . Cf. Lohr XXVIII 295.*

Liber I

Inc: (q. 1; f. 2^r) Circa librum Physicorum quaeritur primo: Utrum cognitio unius rei faciat ad cognitionem alterius? Et arguitur primo quod non, quia unumquodque est natum facere cognitionem sui . . .

- (q. 2; f. 2^r) Utrum omne scibile habens causas sciatur per illas?
 - (q. 3; f. 2^v) Utrum ordo doctrinae scientiae naturalis incipiat a minus notis naturae?
 - (q. 4; f. 3^r) Utrum universale sit prius notum quam singulare vel minus universale?
 - (q. 5; f. 4^r) Utrum ens sit univocum ad substantiam et ad accidens?
 - (q. 6; f. 4^v) Utrum omne accidens habeat subiectum adaequatum, loquendo secundum materiam positam in quaestione praecedenti? [cf. Grant, P 15]
 - (q. 7; f. 5^v) Utrum totum sit suae partis aut res distincta a partibus?
 - (q. 8; f. 6^v) Utrum haec sit vera: Tantum unum est?
 - (q. 9; f. 7^r) Utrum cuiuslibet totius notitia dependeat ex cognitione suarum partium?
 - (q. 10; f. 8^r) Utrum in qualibet specie sit dare minimum naturale?
 - (q. 11; f. 8^v) Utrum in qualibet specie sit dare maximum naturale?
 - (q. 12; f. 9^v) Utrum aliquid possit fieri ex nihilo?
 - (q. 13; f. 10^r) Utrum cuiuslibet transmutationis naturalis sit tantum tria principia, vel si sint tria principia rerum naturalium?
 - (q. 14; f. 11^r) Utrum materia prima sit unum principium rei naturalis?
 - (q. 15; f. 11^v) Utrum privatio sit ens?
 - (q. 16; f. 12^v) Utrum privatio sit principium distinctum a materia?
 - (q. 17; f. 13^r) Utrum forma omnis materialis sit principium?
 - (q. 18; f. 14^r) Utrum alicuius subiecti materialis sint plures formae substantiales, vel utrum materia possit simul habere plures formas substantiales?
 - (q. 19; f. 15^r) Utrum cuiuslibet transmutationis principia sint contraria?
 - (q. 20; f. 15^v) Utrum omne ens appetat sui permanentiam et durationem?
 - (q. 21; f. 16^v) Utrum prima materia sibi determinet aliquam quantitatem?
- Expl:* (I q. 21; f. 17^v) Et sic finiuntur quaestiones primi libri Physicorum. Amen. Deo gratias. Amen. (manu eiusdem aetatis:) compilatas (!) per reverendissimum doctorem Nicolaum Oremis et Parisius disputatae. (manu posteriori:) Summa omnium quaestionum primi libri 22(!).

Liber II

Inc: (q. 1; f. 18^r) Circa secundum Physicorum primo quaeritur: Utrum omne ens naturale habeat in se principium motus et quietis?

- (q. 2; f. 18^v) Utrum aliquod elementum habeat in se principium suae alterationis?
- (q. 3; f. 19^r) Utrum definitio naturae sit bona in qua dicitur: Natura est principium movendi et quiescendi eius in quo (est) primo et per se?
- (q. 4; f. 20^r) Utrum artificialia distinguantur a naturalibus?
- (q. 5; f. 20^v) Utrum formae artificiales sint accidentia?
- (q. 6; f. 21^v) Utrum artifex faciat aliquid novum in re artificata vel artificiali?
- (q. 7; f. 22^r) Utrum cuiuslibet rei naturalis sint tantum quattuor causae?
- (q. 8; f. 22^v) Utrum causa efficiens sit causa?
- (q. 9; f. 24^r) Utrum materia et forma sint causae?
- (q. 10; f. 25^r) Utrum finis sit causa?
- (q. 11; f. 25^v) Utrum casus et fortuna sint causae agentis per accidens?
- (q. 12; f. 26^r) Utrum aliquid possit fieri a casu?
- (q. 13; f. 27^r) Utrum omnia eveniant de necessitate?
- (q. 14; f. 27^v) Utrum illa divisio sit bona in qua dicitur, quod quaedam est fortuna bona et quaedam mala? [cf. Clagett, G 481]
- (q. 15; f. 28^v) Utrum natura intendat aliquid?
- (q. 16; f. 29^r) Utrum omnis effectus naturalis sit ex necessitate finis?

Liber III

Inc: (q. 1; f. 30^r) Circa tertium librum Physicorum quaeritur: Utrum ignorato motu, necesse est ignorare naturam?

- (q. 2; f. 31^r) Utrum motus sit aliquid?
- (q. 3; f. 31^v) Utrum motus sit res mota vel ipsum mobile?

- (q. 4; f. 32^v) Utrum motus sit res acquisita mobili, dum movetur?
- (q. 5; f. 33^r) Utrum motus localis sit illud quod acquiritur mobili tali motu, scilicet situs vel locus in quo et circa quod mobile movetur, vel utrum motus localis sit acquisitio?
- (q. 6; f. 33^v) Utrum motus sit res successiva sive fluxus distinctus a rebus permanentibus, cuiusmodi sunt mobile et res acquisita ad quam est motus?
- (q. 7; f. 34^r) Utrum moveri sit aliter se habere continue quam prius?
- (q. 8; f. 35^r) Utrum motus bene definiatur quando dicitur, quod est actus entis in potentia secundum quod in potentia?
- (q. 9; f. 35^v) Utrum contingat magnitudinem tantam esse in actu, quantum contingat esse eam in potentia?
- (q. 10; f. 36^r) Utrum sit aliquid infinitum?
- (q. 11; f. 37^r) Utrum sit aliquod corpus actu infinitum?
- (q. 12; f. 37^v) Utrum infinitum sit alio maius, aut aequale, sive minus, vel utrum esset, si esset infinitum, vel utrum infinitum sit infinito comparabile? [cf. Maier, I^o 309; Murdoch, B 87]
- (q. 13; f. 39^v) Utrum aliqua natura citra Deum sit bonitatis vel malitiae infinitae?
- (q. 14; f. 40^r) Utrum supposito per possibile vel per impossibile quod esset aliquod corpus infinitum, utrum tale corpus posset moveri?
- (q. 15; f. 41^r) Utrum infinitae partes proportionales sint in continuo?
- (q. 16; f. 41^v) Utrum sit aliqua multitudo actu infinita?
- (q. 17; f. 42^v) Utrum implicet contradictionem, infinitum esse inter duos terminos?
- (f. 43 vacat)

Liber IV

- Inc:* (q. 1; f. 44^r) Utrum locus sit superficies?
- (q. 2; f. 44^v) Utrum locus sit aequalis locato?
 - (q. 3; f. 45^r) Utrum locus sit ultimum corporis continentis?
 - (q. 4; f. 45^v) Utrum locus sit quantitas?
 - (q. 5; f. 46^v) Utrum locus sit corpus continens sive locans?
 - (q. 6; f. 47^r) Utrum locus sit spatium interceptum inter latera continentis, quod esset vacuum, si non esset ibi locatum?
 - (q. 7; f. 48^r) Utrum naturaliter possit esse vacuum in hunc mundum?
 - (q. 8; f. 48^v) Utrum ad vacuum esse sequitur contradictio?
 - (q. 9; f. 49^r) Utrum in motu locali gravium et levium simplicium requiratur medium, et hoc propter successionem?
 - (q. 10; f. 50^r) Utrum grave simplex in movendo habeat resistantiam in se ipso?
 - (q. 11; f. 50^v) Utrum grave simplex aut leve moveretur localiter successive?
 - (q. 12; f. 51^r) Utrum mixtum in vacuo localiter moveretur successive? [cf. Maier, I^o 313; II° 383]
 - (q. 13; f. 52^r) Utrum possibile sit aliquam mutationem fieri subito et tota simul <in>divisibiliter? [cf. Maier, II° 384]
 - (q. 14; f. 52^v) Utrum aliquid possit condensari?
 - (q. 15; f. 53^v) Utrum in rarefactione acquiratur nova quantitas et similiter in condensatione deperdatur praecedens?
 - (q. 16; f. 54^r) Utrum tempus sit aliquid? [cf. Clagett, G 463 f]
 - (q. 17; f. 54^v) Utrum tempus (*MS*: motus) sit ab anima?
 - (q. 18; f. 55^r) Utrum tempus sit numerus motus secundum prius et posterius? [cf. Clagett, G 464]
 - (q. 19; f. 56^r) Utrum omnia sint in tempore?
 - (q. 20; f. 56^v) Utrum tempus sit causa corruptionis? [cf. Clagett, G 463]
 - (q. 21; f. 57^r) Utrum idem prius maneat per totum tempus?

Liber V

- Inc:* (q. 1 f. 58^r) Utrum ad substantiam sit motus?
- (q. 2; f. 58^v) Utrum omnis motus sit de contrario in contrarium?
 - (q. 3; f. 59^r) Utrum forma substantialis divisibilis acquiratur, ita quod generatio sit mutatio successiva?
 - (q. 4; f. 59^v) Utrum motus sit ad quantitatem?
 - (q. 5; f. 60^r) Utrum tantum in tribus praedicamentis sit motus, scilicet in quantitate, qualitate, et ubi?

- (q. 6; f. 60^v) Utrum contraria sint simul in eodem?
- (q. 7; f. 61^r) Utrum forma intendatur per additionem gradus ad gradum sive partis ad partem? [cf. Clagett, G 469 f]
- (q. 8; f. 62^r) Utrum media inter contraria componantur ex extremis?
- (q. 9; f. 62^v) Utrum contrarium intendatur, altero non remisso?
- (q. 10; f. 63^v) Utrum sit aliquis motus unus?
- (q. 11; f. 64^r) Utrum ad unitatem motus requiratur unitas mobilis et unitas spatii?
- (q. 12; f. 64^v) Utrum aliqui duo motus sint unus in specie?
- (q. 13; f. 65^r) Utrum unus motus <sit> simpliciter alteri contrarius?

Liber VI

- Inc.* (q. 1; f. 66^r) Circa sextum Physicorum quaeritur: Utrum continuum componatur ex indivisibilibus?
- (q. 2; f. 66^v) Utrum aliquod continuum successivum componatur ex indivisibilibus?
 - (q. 3; f. 67^r) Utrum continuum sit divisibile in semper divisibilia, intelligendo quod dividatur in aliqua, et illa in alia, et sic semper? [cf. Maier, I² 310]
 - (q. 4; f. 67^v) Utrum motus possit velocitari in infinitum?
 - (q. 5; f. 68^r) Utrum velociori motu maius spatium aequali tempore pertranseat?
 - (q. 6; f. 69^v) Utrum: Penes quid sit attendenda velocitas in motu ad qualitatem et ad quantitatem, et posset habere locum in quarto huius?
 - (q. 7; f. 70^r) Utrum omne quod movetur prius movebatur?
 - (q. 8; f. 71^r) Utrum motus infinitus possit fieri in tempore finito? [cf. Clagett, O 305; Clagett, G 64]

Liber VII

- Inc.* (q. 1; f. 72^r) Circa septimum librum Physicorum quaeritur primo: Utrum omne quod movetur, moveatur ab alio? [cf. Maier, I² 311 f]
- (q. 2; f. 72^v) Utrum in moventibus et motis sit processus in infinitum?
 - (q. 3; f. 73^r) Utrum in omni mobili movens et motum sint simul? [cf. Maier, I² 312 f; II³ 383]
 - (q. 4; f. 73^v) Utrum ad qualitatem de tertia specie sit motus?
 - (q. 5; f. 74^r) Utrum omnis res cuilibet rei sit comparabilis? [cf. Clagett, G 54, 475 f]
 - (q. 6; f. 75^r) Utrum res unius speciei sit comparabilis rei alterius speciei in perfectione?
 - (q. 7; f. 76^v) Utrum omnis motus cuilibet sit comparabilis in velocitate?
 - (q. 8; f. 77^v) Utrum motus sequatur potentiam motoris vel potentiam moti vel excessum potentiae motoris super potentiam moti vel aliquam proportionem vel aliquid aliud?
 - (q. 9; f. 78^r) Utrum velocitas motus sequatur proportionem potentiae ad resistentiam? [cf. Maier, I² 313]
 - (q. 10; f. 78^v) Utrum illae causae sint verae quas ponit Aristoteles in fine septimi de comparatione moventium respectu mobilium et e converso in velocitate movendi? *Expl.* quia si sic eadem movebit sub duplum duplo velocius. Et potest dici quod sic intelligebat Aristoteles vel forte quod est vitium in translatione. Deo gratias. Explicunt quaestiones septimi Physicorum.
- Excerpta:* M. Clagett, 'Nicolaus Oresme and Medieval Scientific Thought', *Proceedings of the American Philosophical Society* 108 (1964) 298-309 spec. 305 (= Clagett, O); J. E. Murdoch, rec. H. L. L. Busard, *Nicole Oresme: Quaestiones super geometriam Euclidis* (Leiden 1961), in: *Scripta Mathematica* 27 (1964) 67-91 spec. 87 (= Murdoch, B); E. Grant, ed., *Nicole Oresme: De proportionibus proportionum et Ad pauca respicientes* (Madison, Wis. 1966) 15 (= Grant, P); A. Maier, *Die Vorläufer Galileis im 14. Jahrhundert* (2. Aufl., Roma 1966) 307-14 (= Maier, I²); *id.*, *Zwei Grundprobleme der scholastischen Naturphilosophie* (3. ed., Roma 1968) 382-6 (= Maier, II³); M. Clagett, ed., *Nicole Oresme and the Medieval Geometry of Qualities and Motions* (Madison, Wis. 1968) (= Clagett, G) 54, 64, 463 f, 469 f, 475 f, 481.

De hoc codice cf. etiam A. D. Menut, 'A Provisional Bibliography of Oresme's Writings', *Mediaeval Studies* 28 (1966) 279-99 spec. 284.

Bibl. Colombina, 7 - 7 - 9 (XIV) 195 ff.

1 (f. 1-195) PETRUS DE ABANO, *Expositio libri Problematum Aristotelis*, recognita a JOHANNE DE JANDUNO. *Inc*: Iuxta sententiam Aristotelis in prooemio sui libri De anima . . . , - Inquit magister Padubanensis: Forma in hoc opere observata . . . / . . . colorem reputat vel alterum etc. Explicit prior expositio huius libri magistri Petri de Padua incepta Parisius finita Paduae. Deo gratias. *Deinde*: tabula. Cf. Lohr XXVI 215; XXVIII 330 ff.

Bibl. Colombina, 7 - 7 - 10 (XV) 178 ff.

1 (f. 1-178) JOHANNES BURIDANUS, *Quaestiones Politicorum*. *Inc*: Secundum ordinem istius libri Politicae movetur primo quaestio talis: Utrum bonum commune sit preferendum bono privato sive particulari . . . / . . . ad quam nos perducat Deus gloriosus. Amen. Cf. Lohr XXVI 181.

Bibl. Colombina, 7 - 7 - 13 (XIV) 196 ff.;

f. 1, 9-10, 53-54, 89-92, 113 vacant; f. 3-8 chart., 11-196 perg.; variis librariis exaratus; f. 2^r index operum contentorum in volumine erasus; f. 2^v nota: Gualteri Scoti quaestiones physicales et de anima, Johannis de Westfalia quaestiones logicales.

1 (f. 3^r-8^r) ANON., *Quaestiones* (<? super librum De generatione et corruptione>). *Inc*: (*mut.*) Arithmetica proportio dicitur secundum quod denotat . . . , - (*q.*) Utrum transmutatio in substantia sit ad formam indivisibilem . . . , - (*q. ult.*) Utrum sit dare in generatione vel alteratione primam partem generatam et alteratam . . . / . . . recipere potest formam contrariam.

2 (f. 11^r-29^r) RICHARDUS <DE KILVINGTON>, *Quaestiones super librum De generatione et corruptione*. *Inc*: Utrum generatio sit transmutatio distincta ab alteratione . . . Cf. Lohr XXVIII 392-3.

Inc: Utrum generatio sit transmutatio distincta ab alteratione?

- (*q. 2*) Utrum omnia contraria sint activa et passiva ad invicem?

- (*q. ult.*) Utrum ex omnibus duobus elementis possit tertium generari?

Expl: in potentia ad omnes formas. Explicit. Expliciunt quaestiones Richardi super librum De generatione et corruptione. Et explevi eas 1350 die mercurii 22^a mensis iulii in vigilia sanctae Mariae Magdalенаe . . .

3 (f. 29^r-52^v) <GUILLELMUS DE> COLLINGHAM, *Quaestiones super librum Physicorum*. Cf. Lohr XXIV 198.

Inc: (*q. 2*) Incipiunt quaestiones Cholicam super librum Physicorum, quae sunt tres numero. Utrum in omni generatione tria principia requirantur? Probo quod non . . .

- (*q. 3*) Incipit tertia quaestio Colicha quae licet hic sit secunda. In nomine Domini. Tertia quaestio est ista: Utrum omnis natura sit principium motus et quietis?

Expl: Expleto eo quod potui reperire de quaestione ista quae debet esse tertia secundum rectum ordinem, licet sit secunda secundum istum.

- (*q. 1*) Incipit quaestio quae debet esse prima secundum rectum ordinem, licet sit tertia secundum istum quae est valde pulchra. Secundum quod dicit Aristoteles tertio Metaphysicae textu suo correspondente commento primo quod transtulit . . . - Utrum omne quod generatur ex contrariis generetur?

Expl: superius declarata. Amen Amen Amen. Explicit. Expliciunt quaestiones Chalicam quas potui reperire scriptae et completae per manus Jacobi de Cûte 1350 die martis quinta die mensis octobris.

4 (f. 55^r-60^v) ALBERTINUS DE RAINALDIS, <Quaestio de motu in vacuo>. *Inc*: Quoniam quibusdam videtur elementum posse moveri in vacuo . . . / . . . explicit quaestio disputata per magistrum Albertinum de Rainaldis de Placentia doctorem in artibus et medicina scripta et completa per me Jacobum de Cûte anno eiusdem nativitatibus 1350 sexta decima die mensis augusti . . .

5 (f. 60^v-63^r) GUALTERUS DE BURLEY, *Quaestio* <de primo instanti>. *Inc*: Quaeritur: Utrum sit dare primum instans rei permanentis in esse? Quia Philosophus

dicit... / ... explicit quaestio: Utrum sit dare primum instans rei permanentis in esse, disputata per nobilem doctorem magistrum Gualterum dictum Burleum de Burleis de Parisius scripta et completa per me Jacobum de Cūte anno eiusdem nativitatis 1350 in dicōne tertia die mercurei decima octava die mensis augusti. Amen. Cf. J. A. Weisheipl, 'Repertorium Mertonense', *Mediaeval Studies* 31 (1969) 174–224 spec. 205.

6 (f. 63^r–64^v) ANON., *Quaestio (de proportione velocitatum in motibus)*. Inc: Quaeritur: Utrum proportio velocitatum in motibus sit secundum proportionem agentium ad passa... / ... Explicit quaestio: Utrum proportio velocitatum in motibus sit secundum proportionem agentium ad passa vel potentiarum moventium ad potentias resistentes. Quae est disputata hic bis, prima disputata est secundum magistrum Thomam Bredordin doctorem anglicum, magistro autem qui disputavit eam hic secundo loco non est nomen impositum... scripta per manus Jacobi de Cūte. Haec sunt. Laus sit Deo.

7 (f. 65^r–86^r) GUALTERUS SCOTUS, *Quaestiones libri Dei anima*.

Inc: Quaestio prima est ista: Utrum de anima sit scientia? De anima non habetur cognitio sensitiva; ergo de anima non habetur scientia...

– (q. 2) Utrum anima sit subiectum in ista scientia?

– (q. ult. III q. 7) Utrum in intellectu maneant aliquae species intelligibiles obiecti, postquam intellectus cessavit ab actuali intellectione illius obiecti?

Expl: in plus quam virtutes spīce intellectiones (?). Amen. Expliciunt quaestiones libri De anima disputatae Parisius secundum magistrum Gualterum Scotum. Et ego Jacobus eas scripsi anno eiusdem nativitatis 1350 die martis de sero transacta prima hora quinta decima die mensis decembris. *Deinde*: tabula.

8 (f. 86^v–87^v) ANON., *Quaestio*. Inc: Utrum potentia motiva excedat potentiam rei motae? Arguitur quod non, quia si ita esset, ergo non esset dare maximum quod potentia motiva posset moveri... / ... et sic patet quid sit dicendum de tota ista quaestione. Cf. Lohr XXVIII 396 s. v. Richardus Swyneshed.

9 (f. 87^v–88^r) ANON., *Quaestio*. Inc: Utrum omne movens physicum in movendo moveatur? Et arguitur quod non primo, quia ignis alterans... / ... quod ipsum movet (*mut.*).

10 (f. 93^r–101^v) NICOLAUS ORESME, *Quaestiones super librum De sphaera*. Inc: Circa librum De sphaera quaeritur: Utrum definitio puncti sit bona in qua dicitur punctus est cuius pars non est? Et arguitur quod non, quia ipsa... Ed: G. Droppers (diss., Univ. of Wisconsin 1966). Cf. M. Clagett, *Nicole Oresme and the Medieval Geometry of Qualities and Motions* (Madison, Wis. 1968) 646.

11 (f. 102^r–102^v) ANON., *Quaestio*. Inc: Consequenter quaeritur: Utrum luna possit eclipsari?

12 (f. 102^v–112^r) NICOLAUS ORESME, *Quaestiones super libro geometriae*. Ed: H. L. L. Busard, *Nicole Oresme: Quaestiones super geometriam Euclidis* (Leiden 1961); J. E. Murdoch, rec. Busard, in: *Scripta mathematica* 27 (1964) 67–91 spec. 88–91 (ed. q. [f. 102^v–103^v]: Utrum angulus superficialis sit idem quod superficies vel aliquid aliud?); Clagett, *op. cit.* (1968) 526–75 (qq. 10–15).

13 (f. 114^r–122^v) NICOLAUS ORESME, *De proportionibus proportionum*. Inc: Omnis rationalis opinio de velocitate motuum... Ed: E. Grant, *Nicole Oresme: De proportionibus proportionum and Ad pauca respicientes* (Madison, Wis. 1966) 134–308.

14 (f. 122^v–125^v) ANON., *Sophisma*. Inc: Uniformiter continue variabitur alteratio uniformis... Cf. Venezia, Bibl. Marciana, MS lat. VIII 19 (Val. XI 19) (XV) f. 193–211. Cf. etiam J. A. Weisheipl, 'Repertorium Mertonense', *Mediaeval Studies* 31 (1969) 174–224 spec. 222.

15 (f. 125^v–126^r) ANON., *Sophisma*. Inc: Moveatur A per horam in prima medietate...

16 (f. 126^r-130^v) ANON., *Quaestio. Inc.*: Quaeritur: Utrum ad omnem motum successivum resistentia requiratur?

17 (f. 130^v-131^r) ANON. *Quaestio. Inc.*: Quaeritur: Utrum omnis potentia activa terminetur per maximum in quod potest?

18 (f. 131^r-132^v) ANON., (PSEUDO-NICOLAUS ORESME), *De latitudinibus formarum. Inc.*: Quia formarum latitudines multipliciter variantur... *Ed. part.*: M. Clagett, *The Science of Mechanics in the Middle Ages* (Madison, Wis. 1959) 397-401.

19 (f. 133^r-133^v) ANON., *Quaestio. Inc.*: Quaeritur: Utrum possit aliquid rareferi? Probatio quod non... Cf. Venezia, Bibl. Marciana, MS lat. VIII 19 (Val. XI 19) (XV) f. 211-213.

20 (f. 133^v-136^v) ANON., *Quaestio. Inc.*: Quaeritur: Utrum cuiuslibet motus localis velocitas penes maximum spatium lineale ab aliquo puncto... Cf. Venezia, Bibl. Marciana, MS lat. VIII 19 (Val. XI 19) (XV) f. 219-230.

21 (f. 137^r-138^r) ANON., *Quaestio. Inc.*: Quaeritur: Utrum omnis motus uniformiter difformis respondeat suo gradui medio? Cf. Venezia, Bibl. Marciana, MS lat. VIII 19 (Val. XI 19) (XV) f. 230-234.

22 (f. 138^r-140^v) ANON., *Quaestio. Inc.*: Utrum aliqua res videatur tanta quanta est? Cf. Erfurt, Stadtbibl., Ampl. Q. 231 f. 146^r-150^r (Explicit quaestio determinata per magistrum Nicholaum Oresme); Venezia, Bibl. Marciana, MS lat. VIII 19 (Val. XI 19) (XV) f. 234-242.

23 (f. 141^r-163^r) JOHANNES DE WESALIA, *Quaestiones super artem veterem. Inc.*: Quaestio prima est ista: Utrum logica sit scientia? Cf. Lohr XXVII 300 f.

Inc. (Porph.) Quaestio prima est ista: Utrum logica sit scientia? Arguitur quod non. Omnis scientia existens est in anima. Sed logica non est existens in anima...

– (q. 2) Consequenter quaeritur: Utrum universale sit subiectum in libro Porphyrii?

– (q. ult.) Consequenter quaeritur: Utrum proprium sit praedicabile de pluribus differentibus numero?

Expl.: quod debet habere. Et sic sunt finitae quaestiones super Porphyrium terminatae per magistrum Johannem de Wesalia.

– (Praed.) Quaestio prima est ista: Utrum scientia de praedicamentis pertinet ad logicum? Arguitur quod non. De praedicamentis nulla est scientia...

– (q. 2) Utrum sint tantum decem praedicamenta?

– (q. ult.) Utrum aliquid est prius alio, eo quod sit senius vel antiquius?

Expl.: sicut omnis homo. Et sic patet solutio huius quaestionis. Explicunt quaestiones super Praedicamenta Aristotelis disputatae per magistrum Johannem de Wesalia.

– (Perib.) Incipiunt quaestiones super libro Perihermenias secundum eundem magistrum Johannem de Wesalia. Quaestio prima est: Utrum de enuntiatione tamquam de subiecto sit scientia? Arguitur quod non, quia nulla enuntiatio est...

– (q. 2) Utrum omnes notitiae sint mentales vel scriptae vel prolatae?

– (q. ult.) Utrum ab affirmativo de praedicato infinito sequitur negativa de praedicato finito?

Expl.: aequalitatem parte divisive non, videlicet prima.

24 (f. 163^r-179^r) JOHANNES DE WESALIA, *Quaestiones super librum Elenchorum.*

Inc.: Incipiunt quaestiones magistri Johannis de Vesalia super librum Elenchorum etc. Quaestio prima est ista: Utrum ad dialecticam pertineat tradere cognitionem de syllogismo sophistico et non ad sophisticam? Arguitur quod sic. Sophista non est sciens, igitur ad sophisticam non pertinet...

– (q. 2) Quaestio est ista: Utrum sophista magis appetit videri sapiens quam esse et non videri?

– (q. ult.) Utrum haec sit vera: Aliquis homo non est?

Expl. scilicet lapis homo non est. Et hoc conceditur. Explicunt quaestiones magistri Johannis de Vesalia super librum Elenchorum reportatae per me Ugutionem de Arido. *Deinde*: tabula.

25 (f. 179^v–196^v) JOHANNES DE VESALIA, *Quaestiones super librum Posteriorum*.

Inc: Incipiunt quaestiones super libro Posteriorum per magistrum Johannem de Vesalia. Quaestio prima super librum Posteriorum et est: Utrum omnis cognitio intellectiva fiat ex existenti cognitione sensitiva? Arguitur quod non, quia . . .

– (q. 2) Utrum rerum insensibilium possit esse aliqua cognitio intellectiva?

– (q. ult.) Utrum notitia principiorum sit nobis innata?

Expl: sit notitia innata. Et sic sit dictum ad quaestionem. Explicunt quaestiones super librum Posteriorum disputatae per magistrum Johannem de Vesalia et reportatae a me Ugutione de Arido meo (?). *Deinde:* tabula.

Bibl. Colombina, 7 – 7 – 19 (XV) 169 ff.; chart.; una manu.

1 (f. 2^r–37^r) (JOHANNES DE JANDUNO), *Expositio et quaestiones super librum De substantia orbis*. *Inc:* Sicut scribit Philosophus sexto Metaphysicae vocari philosophiam . . . Cf. Lohr XXVI 211.

Inc: Sicut scribit Philosophus sexto Metaphysicae vocari philosophiam veritatis scientiam recte habet. Et huius ratio est quia illa scientia debet merito vocari veritatis scientia . . .

– (q. 1) Quaeritur primo: Utrum caelum sit compositum ex materia et forma . . .

– (text.) In hoc tractatu intendimus etc. – Iste liber qui intitulatur De substantia orbis dividitur in prooemium et executionem. Incipit executio: Principium autem . . .

– (q. ult.) Consequenter quaeritur: Utrum corpus caeleste secundum se totum sit illuminosum?

Expl: ad alias stellas secundum aliquam proportionem. Finis etc. Et sic est finis istarum quaestionum orbis nominatarum.

2 (f. 38^r–146^v) (JOHANNES DE JANDUNO), *Quaestiones in Parva naturalia*. *Inc:* Utrum de communibus passionibus animae et corporis possit esse scientia? Cf. Lohr XXVI 213 f.

Inc: (f. 38^r–73^r: *SSens.*) Utrum de communibus passionibus animae et corporis possit esse scientia? Et arguitur quod non . . .

– (q. 2) Utrum omnes operationes animae et corporis sunt hic subiectum, scilicet in parte scientiae naturalis quae est quasi media inter scientiam de anima et scientiam de corporibus animatis in speciali?

– (q. 3) Utrum de sensu et sensato possit esse scientia?

– (q. ult.) Utrum sensibile habeat esse in medio ut illud quod causatur a sensibili realiter?

Expl: visus eadem ratione de qualibet virtute moventi.

– (f. 73^r–86^r: *MRem.*) De memoria autem – Circa istum librum quaeritur: Utrum de futuris possit esse scientia? Arguitur primo quod non, quia de non ente non est scientia . . .

– (q. 2) Utrum memoria sit praeteriti tantum?

– (q. ult.) Quaestio ultima est (quae tamen non fuit facta ab aliis quorum dicta mihi apparuerunt): Utrum memoria sit virtus cogitativa?

Expl: quae proportionatur cognitione in hominibus etc. Explicunt quaestiones de memoria et reminiscentia etc.

– (f. 86^r–108^r: *SVig.*) Circa librum De somno et vigilia post quaeritur: Utrum de somno et vigilia possit esse scientia, implicando scilicet de subiecto huius libri et de distinctione cogitativae non est magis spiritualis huius scientiae ab aliis partibus scientiae naturalis cum quibus affinitatem habet . . .

– (q. 2) Utrum somnus sit privatio vigiliae?

– (q. ult.) Utrum aliquis sit naturaliter propheta sive utrum propheta sit possibilis secundum naturam?

Expl: seu acquirant etc. Explicunt quaestiones supra librum De somno et vigilia etc.

– (f. 108^r–116^r: *LBrev.*) Circa librum De causa longitudinis et brevitatis vitae arguitur primo: Utrum de longitudine et brevitate vitae possit esse scientia? Arguitur quod non, quia omnis scientia est ex necessariis. Sed longitudo et brevitatis . . .

- (q. 2) Consequenter quaeritur circa litteram primo: Utrum homines habitantes in regionibus calidis sint longioris vitae habitantibus in regionibus frigidis?
- (q. ult.) Consequenter quaeritur: Philosophus dicit quod partes animalis . . .
- Expl:* sicut in viris. Quare non valet. Expliciunt quaestiones supra librum De causa longitudo et brevitatis vitae.
- (f. 116r–122r: *Quaestiones supra librum De iuventute et senectute et De inspiratione et respiratione*) Circa librum De iuventute et senectute et inspiratione quaeratur et primo circa quasdam suppositiones quas supponit Philosophus. Supponit enim primo quod ad probandum . . .
- (q. 2) Consequenter quaeritur: Utrum illa pars secundum quam animal vivit sit medium superioris et inferioris?
- (q. ult.) Consequenter quaeritur adhuc circa opinionem Empedoclis: Utrum qualitates loci sint contrariae qualitatibus locati?
- Expl:* terram. Per idem solvuntur omnes aliae rationes. Ideo etc. Expliciunt quaestiones super librum De inspiratione et respiratione etc.
- (f. 122r–130r: *MVita*) Circa librum De morte et vita quaeritur: Utrum scientia de morte et vita sit naturalis? Et videtur quod non, quia unum et idem est principium . . .
- (q. 2) Consequenter quaeritur: Dicit Philosophus quod qualitates corporum localium . . .
- (q. ult.) Consequenter quaeritur: Utrum in morte naturali sit tristitia?
- Expl:* et de ista intelligit Philosophus. Expliciunt quaestiones supra librum De morte et vita.
- (f. 130r–146v: *Quaestiones supra librum De motibus animalium*) De motu autem – Circa istum librum quae est de causa motus animalium nunc quaeratur et primo: Utrum de motibus animalium sit scientia? Et arguitur primo quod non . . .
- (q. 2) Consequenter quaeritur: Utrum omne animal moveatur motu locali et passivo?
- (q. ult.) Consequenter quaeritur: Utrum ipsi spiritus vitales sint principium motuum organice?
- Expl:* ut de se apparet. Ideo etc. Expliciunt quaestiones supra librum De motibus animalium.
- 3 (f. 146v–161r) <JOHANNES DE JANDUNO>, *Quaestiones de bona fortuna. Inc:* Circa libellum qui De bona fortuna inscribitur quaerendum est primo: Utrum de bona fortuna sit scientia? Cf. Lohr XXVI 214.
- Inc:* Circa libellum qui De bona fortuna inscribitur quaerendum est primo: Utrum de bona fortuna sit scientia? Et arguitur quod non, quia de non ente non est scientia, ut patet primo Posteriorum . . .
- (q. 2) Utrum haec scientia sit speculativa vel practica?
- (q. ult.) Quaeritur septimo: Utrum bona fortuna sit a Deo?
- Expl:* agens per naturam et non solum determinatur ad unum huius etc. Explicit liber.
- 4 (f. 161v–169r) ANON. (?JOHANNES DE JANDUNO), *Tractatus de augmento super primum De generatione. Inc:* Quaeritur hic: Utrum augmentatio sit possibilis?
- Inc:* Quaeritur hic: Utrum augmentatio sit possibilis? Et arguitur primo quod non, quia si esset possibilis, tunc ad quantitatem esset . . .
- (q. 2 et ult.) Ad cognitionem maiorem quorundam dictorum quaeritur: Utrum augmentatio proprie dicta fiat in instanti in quo forma augmentabilis generatur?
- Expl:* in materiales ratione praedicta etc. Explicit tractatus de augmento super primum De generatione.

Bibl. Colombina 7 – 7 – 23 (XV) 87 ff.

1 (f. 2r–27v) <THOMAS AQUINAS>, *Super Meteora* (I–II lect. 10). *Inc:* Sicut in rebus naturalibus . . . / . . . et praecipue quantum ad austrum et boream. Cf. Lohr XXXIX 166–7.

2 (f. 27v–30r) GUILLELMUS DE QUILBEÇ, *Sententia super capitulum de ventis* (*Meteora* II c. 6). *Inc:* De positione autem ventorum – In parte praecedenti determi-

navit Philosophus . . . / . . . de specialibus passionibus ipsorum tanta dicta sint nobis. Et terminatur sententia super capitulum de ventis quem reportavit sive reportaturus est depulii a viro laudis magnae magistro Guillelmo de Quilebeç. Cf. Lohr XXX/136.

3 (f. 30^r-34^r) ANON. <De agitatione> (*Meteora* II c. 7-8). *Inc.*: De agitatione autem - Postquam Philosophus determinat de ventis in aere flantibus, determinat . . . / . . . ultimo recapitulat quod dictum est et est manifestum in littera.

4 (f. 34^r-57^r) ANON. <GUILLELMUS DE QUILBEBEÇ dub., *Continuatio librorum Meteororum* (*Meteora* II c. 9-III)>. *Inc.*: (*prol.*) Doctoribus parum Parisiensis studii vacantibus . . ., - (*comm.* II c. 9) De coruscationibus sive coruscatione ac tonitribus - Postquam Philosophus determinavit de ventibus flantibus . . ., - (III) De residuis autem dicamus operibus - Hic incipit tertius liber secundum textum graecum . . . / . . . Deo dante in quo est felicitas nostra. Explicit super III librum Meteororum. Cf. Lohr XXX/136 f.

5 (f. 57^r-87^r) <PSEUDO->PETRUS DE ALVERNIA (= JACOBUS DE DUACO), <*Sententia super IV librum Meteororum*>. *Inc.*: Quoniam autem quattuor - Sicut docet Philosophus in decimo Moralium ultima felicitas hominis . . . / . . . scilicet hominem et plantam et cetera talia. Et sic erit consideratio scientiae naturalis. Explicit quartus Meteororum scriptus secundum magistrum Petrum de Alvernia etc. 1455. Cf. Lohr XXVI 139 et XXVIII 345.

De hoc codice cf. A. Dondaine et L.-J. Bataillon, 'Le Commentaire de saint Thomas sur les Météores', *Archivum fratrum Praedicatorum* 36 (1966) 81-152 spec. 91-3.

Biblioteca Colombina, Sección Capitular

Bibl. Colombina, Capitular 80 - 1 - 95 (XVII) 6 ff.

1 (f. 1-6) ANON., *Commentarius in caput secundum libri secundi Physicorum*.

Bibl. Colombina, Capitular 81 - 7 - 7 (XIV) 290 f.; f. 248 vacat.

1 (f. 1^r-63^r) ARISTOTELES LATINUS, *Physica*; 2 (f. 63^r-124^r) *Metaphysica nova*; 3 (f. 124^v-126^r) *Metaphysica vetustissima* (I c. 1-3); 4 (f. 126^v-132^r) *De differentia spiritus et animae* (rec. anon.); 5 (f. 132^r-140^v) *De causis* (cum commento); 6 (f. 141^r-188^v) *De caelo et mundo*; 7 (f. 189^r-206^v) *De generatione et corruptione*; 8 (f. 207^r-236^v) *Meteora*; 9 (f. 237^r-247^v) *De vegetabilibus et plantis*; 10 (f. 249^r-270^v) *De anima*; 11 (f. 271^r-278^v) *De sensu et sensato*; 12 (f. 279^r-281^r) *De memoria et reminiscencia*; 13 (f. 281^v-283^r) *De longitudine et brevitate vitae*; 14 (f. 283^r-290^r) *De somno et vigilia*. Cf. AL no. 1187 (signatura: Salón I Vitrina 1).

Bibl. Colombina, Capitular 82 - 1 - 5 (XIII/XIV) 103 ff.

1 (f. 1^r-91^r) ARISTOTELES LATINUS, *Ethica* (cum commento Eustratii; I-V text. cum comm., VI-IX text., X text. cum comm., mut.); 2 (f. 91^v-92^v) *De vita Aristotelis*; 3 (f. 92^v-93^v) *Liber de brevitate et longitudine vitae*; 4 (f. 93^v-96^v) *Liber de morte Aristotelis sive De pomo*; 5 (f. 96^v-98^r) *Liber de intelligentia Aristotelis*; 6 (f. 98^r-102^r) *Physiognomia*. Cf. AL no. 1186.

Bibl. Colombina, Capitular 82 - 5 - 15 (XV) 131 ff.

1 (f. 1-131) AEGIDIUS ROMANUS, *De regimine principum*. Cf. Lohr XXIII 332-4.

Bibl. Colombina, Capitular 82 - 7 - 14 (XV) 248 ff.;

f. 90-95, 107, 139-146, 162, 172-177 desunt; perg.

1 (f. 1^r-89^v) ALBERTUS MAGNUS, *De anima*; 2 (f. 96^r-106^v) *id.*, *De intellectu et intelligibili*; 3-4 (f. 108^r-138^v) *id.*, *De sensu et sensato*; *De memoria et reminiscencia*.

centia; 5 (f. 147^r-161^v) *id.*, *De somno et vigilia*; 6 (f. 163^r-171^r) *id.*, *De spiritu et respiratione*; 7 (f. 178^r-248^v) *id.*, *Meteora*. Cf. Lohr XXIII 342-3.

Bibl. Colombina, Capitular 83 - 2 - 6 (A. D. 1437) 224 ff.,
f. 189-191 vacant.

1 (f. 1^r-188^v) ALBERTUS MAGNUS, *Sententia supra librum Politicorum. Inc:* Ptolomeus in Almagesto dicit quod non est mortuus . . . / . . . quaerere veritatem. Cf. Lohr XXIII 345.

2 (f. 192^r-224^v) (JOHANNES KROSBEIN), *Compendium moralis philosophiae. Inc:* Omnis ars et disciplina et operatio . . . Cf. Lohr XXVII 254.

Inc: (f. 192^r-208^r: *Compilatio super Ethicam*) Omnis ars et disciplina et operatio et electio appetit quoddam bonum . . . / . . . in pluribus experti sunt.

- (f. 208^r-209^v: *Oecon.*) Capitulum primum docet quare . . ., - Oeconomica docet regimen familiae . . . / . . . ad filios et parentes.

- (f. 209^v-221^r: *Pol.*) Quod vita civilis est homini naturalis - Quoniam omnis civitas hominum ordinatur . . . / . . . fistulae contemunt. Explicit liber Politicorum.

- (f. 221^r-222^r) Capitula librorum Politicorum.

- (f. 222^r-223^r: *Liber de bona fortuna*) Quoniam post sermonem de felicitate . . . / . . . Spiritum sanctum receperunt.

- (f. 223^r-224^v) Capitula librorum Ethicorum.

Bibl. Colombina, Capitular 84 - 1 - 13 (XV) 126 ff.

1 (f. 1-126) ARISTOTELES, *Ethica* (tr. LEONARDUS BRUNI). *Inc:* (*praef. mut.*), - (*text.*) Omnis ars omnisque doctrina . . . / . . . legibus et moribus.

Biblioteca Universitaria

Bibl. Universitaria, 330/154 (XV) 273 ff.; perg.

1 (f. 1-273) ARISTOTELES LATINUS, *Physica* (cum commento Averrois). Cf. *AL* no. 1188.

Bibl. Universitaria, 331/173 (XV) 144 ff.

1 (f. 1-144) ARISTOTELES, *Libri Rhetoricorum* (tr. GEORGIUS TRAPEZUNTIUS). *Inc:* Rhetorica cum dialectica convertitur. Nam de eis . . . / . . . habetis iudicare.

Bibl. Universitaria, 332/53 (A. D. 1628) 376 ff.

1. DIDACUS LOPEZ, S. J., *Commentarii in VIII libros De physico auditu.*

Bibl. Universitaria, 332/58 (A. D. 1629) 181 ff.

1. DIDACUS LOPEZ, S. J., *Commentarii in De anima.*

2. ID., *Commentarii in De generatione et corruptione.*

Bibl. Universitaria, 332/63 (A. D. 1627) 431 ff.

1. DIDACUS LOPEZ, S. J., *Commentarii in universam Aristotelis dialecticam.*

Bibl. Universitaria, 332/155 (XV) 159 ff. (non num.); perg.

1. ARISTOTELES, *Libri de animalibus* (*De historia animalium; De partibus animalium; De generatione animalium*) (tr. THEODORUS GRAECUS). *Inc:* (*praef.*) Lycurgum Lacedaemonium qui leges . . .

2. ADELARDUS BATHONIENSIS, *Quaestiones naturales. Inc:* Cum in Angliam nuper . . . *Ed:* M. Müller, *Die Quaestiones naturales des Adelardus von Bath* (Beiträge z. Gesch. d. Philos. des Mittelalters 31, 2; Münster 1934) 1-69.